

Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Asetuksessa ehdotetaan muutettavaksi tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ää siten, että yleisvaarallisten tartuntatautiin luetteloon lisättäisiin hantaviruksiin kuuluvan Andes-viruksen aiheuttama tauti.

Tausta

Alankomaiden lipun alla seilaava risteilyalus MV Hondius lähti 1.4.2026 Argentiinan eteläosista matkalle kohti Kap Verdeä. Matkan aikana alus pysähtyi Iso-Britannian alaisuuteen kuuluvilla Etelä-Georgian saarilla 5.-6.4., Tristan da Cunhalla 13.-14.4., Saint Helenalla 22.-24.4. ja Ascensionissa 27.4. Kuudella aluksella olleella henkilöllä on todettu hantavirustartunta ja kahdella epäillään sitä. Todetuista tapauksista kaikilla virus on osoittautunut tarkemmissa tutkimuksissa hantaviruksiin kuuluvaksi Andes-virukseksi. Kolme laivalla sairastuneista on menehtynyt tautiin ja useampi henkilö on sen takia sairaalahoidossa.

Alankomaat ilmoittivat 2.5.2026 risteilyaluksella ilmenneistä tartunnoista muille EU/ETA-jäsenmaille Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmän (EWRS) kautta. Kuudes päivä toukokuuta (6.5.2026) mennessä yhteensä kahdeksalla aluksella olleella henkilöllä oli ilmennyt oireita, kuten kuumetta, hengitystieoireita ja ruoansulatuskanavan oireita. Heistä neljällä tauti oli edennyt nopeasti keuhkokuumeeksi ja akuutiksi hengitysvaikeusoireyhtymäksi. Sairastuneista tai sairastuneeksi epäillyistä kolme on menehtynyt, yksi evakuoitu lääkinällisistä syistä tehohoitoon Etelä-Afrikkaan, kolme evakuoitu Alankomaihin ja Saksaan, ja yhden todettu sairastuneen alukselta poistumisen jälkeen palattuaan Sveitsiin.¹

Laiva on saapunut 10.5.2026 Kanariansaariin kuuluvalla Teneriffalle, josta matkustajat on evakuoitu aluksesta. Aluksessa oli 2.5.2026 yhteensä 149 henkilöä, mukaan lukien kansalaisia yhdeksästä EU/ETA-jäsenvaltiosta: Belgiasta, Ranskasta, Saksasta, Kreikasta, Irlannista, Alankomaista, Puolasta, Portugalista ja Espanjasta. Andes-virustartunnat ihmisissä ovat olleet hyvin harvinaisia. Andes-viruksen ihmisestä toiseen tapahtuva tartunta on dokumentoitu ainoastaan läheisen ja pitkäkestoisen kontaktin yhteydessä.²

Tämänhetkisen hypoteesin mukaan muutamat matkustajista altistuivat Andes-virukselle oleskellessaan Argentiinassa ennen laivaan nousemista.³ On todennäköistä, että tämän jälkeen virustartunta on levinnyt aluksella ihmisestä toiseen. Tartunnanlähteitä ja tapahtumakulkua koskevat tiedot ovat tällä hetkellä vielä osittain epävarmoja. Varmuusperiaatteen mukaisesti kaikkia aluksella olleita pidetään lähikontakteina suljetun ympäristön sekä yhteisten tilojen ja aktiviteettien vuoksi.

Aluksella on tehty tartuntojen torjuntatoimia. Niihin kuuluvat mm. oireisten henkilöiden eristys, tehostettu siivous ja käsihygieniat, turvavälit ja maskien käyttö. EU, WHO ja Alankomaat lähettivät viikolla 19 terveydenhuollon ammattilaisia risteilyalukselle huolehtimaan matkustajista ja selvittämään tilannetta.

¹ ECDC 6.5.2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Saatavana verkossa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Viitattu 8.5.2026.

² ECDC 6.5.2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Saatavana verkossa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Viitattu 8.5.2026.

³ ECDC 6.5.2026: Hantavirus-associated cluster of illness on a cruise ship: ECDC assessment and recommendations. Saatavana verkossa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hantavirus-associated-cluster-illness-cruise-ship-ecdc-assessment-and>. Viitattu 8.5.2026.

VN/14922/2026

Hantavirukset

Hantavirukset ovat pääasiassa jyrsijöillä esiintyviä viruksia, jotka voivat myös tarttua ihmiseen. Tartunta tapahtuu tavallisimmin jyrsijöiden jätösten saastuttaman pölyn tai hiukkasten päätyessä ihmisen hengitysteihin tai rikkoutuneelle iholle. Virusta esiintyy kotoperäisenä Argentiinassa, Chilessä ja Uruguayssa.⁴ Toisin kuin muut hantavirukset, Andes-virus voi tarttua myös ihmisestä toiseen, mutta tartunnan on aiemmin raportoitu edellyttävän läheistä ja pitkäkestoista kontaktia sairastuneeseen henkilöön. Hantavirusten itämisaika on yleensä kahdesta kolmeen viikkoa, mutta se voi vaihdella seitsemästä päivästä kuuteen viikkoon.

On olemassa erilaisia hantaviruksia; Amerikan mantereella esiintyy Sin Nombre- ja Andes-viruksia, jotka aiheuttavat hantaviruskeuhko-oireyhtymää (HPS) Euroopassa ja Aasiassa taas Puumala- ja Dobrava-viruksia, jotka voivat aiheuttaa munuaisoireisen verenvuotokuumeen (HFRS). Andes-viruksen aiheuttamaan HPS-tautiin liittyy korkea kuolleisuus (30-40 %) ja vakavissa tautitapauksissa potilaiden vointi voi heikentyä nopeasti. Hantavirusten aiheuttamiin tauteihin ei ole olemassa rokotetta eikä parantavaa lääkettä, mutta potilaiden selviämismahdollisuuksia voidaan parantaa tukemalla elintoimintoja ja tarjoamalla tarvittaessa tehohoitoa.

Euroopassa tavallisin hantavirus on pääasiassa Suomessa ja Ruotsissa esiintyvä myyräkuumetta aiheuttava Puumala-virus. Etelä-Amerikassa esiintyvä Andes-virus aiheuttaa pääasiassa hengitystieoireista tautia, johon voi liittyä kuumetta, yskää ja joissakin tapauksissa myös pahoinvointia ja ripulia.

Asetusmuutos

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on seurannut yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tarkoin edellä mainitun risteilyaluksen tilannetta. Vaikka risteilyaluksella ei ole ollut yhtään suomalaista, epäillään kahden suomalaisen voineen altistua tartunnalle sairastuneen henkilön kautta 25.4.2026 Johannesburgissa lentokoneessa ennen lennon lähtöä. Lähdössä olleessa koneessa oli hetkellisesti myös yksi matkailija, jolla todettiin myöhemmin Andes-virustartunta. Häntä ei otettu lennolle huonon voinnin vuoksi, ja hän menehtyi seuraavana päivänä Andes-viruksen aiheuttamaan tautiin. Kaksi samassa koneessa ollutta suomalaista henkilöä ovat olleet sellaisella etäisyydellä sairastuneesta henkilöstä, että he ovat mahdollisesti voineet altistua tartunnalle.

Tartuntatautilain (1227/2016) 4 §:n mukaisesti tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin ja valvottaviin tartuntatauteihin sekä muihin tartuntatauteihin, joista osa edellyttää säännöllistä seurantaa väestölle aiheuttamansa tautitaakan tai epidemiavaaran vuoksi. Tartuntatauti luokitellaan yleisvaaralliseksi, jos kyseisen taudin tarttuvuus on suuri, tauti on vaarallinen ja jos taudin leviämistä voidaan estää tautiin sairastuneeseen, taudinaiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi perustellusti epäiltyyn henkilöön kohdistuvilla toimilla. Tartuntatautilain 5 §:n (Asetuksenantovaltuus) mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitkä taudit ovat yleisvaarallisia ja mitkä valvottavia tartuntatauteja.

Hantaviruksiin kuuluvan Andes-viruksen tarttuvuutta ihmisestä toiseen ei ole pidetty erityisen suurena, sillä tartuntojen on aiemmin dokumentoitu edellyttäneen läheistä ja pitkäkestoista kontaktia sairastuneeseen henkilöön. Nyt risteilyalus MV Hondiuksella tartunnat ovat kuitenkin saattaneet levitä ihmisten välillä myös lyhytkestoisemmissa kontakteissa. Tämä on aiheuttanut huolen siitä, että virus saattaisi ainakin suljetuissa olosuhteissa tarttua myös ihmisestä toiseen herkemmin kuin aikaisemmin on raportoitu. Tässä epidemiassa taudin leviämismekanismiin liittyy vielä epävarmuuksia, minkä vuoksi ei voida kokonaan poissulkea sitä, että tauti tarttuisikin aiemmin raportoitua herkemmin myös ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 11.5.2026 antaman lausunnon mukaan Andes-virus ei yleensä tartu helposti ihmisestä toiseen, mutta ahtaissa tai suljetuissa tiloissa tartuntojen mahdollisuus kasvaa.

⁴ WHO 8.95.2026: Hantavirus cluster linked to cruise ship travel, Multi-country. Saatavana verkossa: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2026-DON600>. Viitattu 9.5.2026.

VN/14922/2026

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos katsoo lausunnossaan, että nyt risteilyaluksella todetun epidemian tapahtumat tukevat aiempia havaintoja.

Taudin luokittelu yleisvaaralliseksi edellyttää, että tauti on vaarallinen. Andes-viruksen aiheuttama tauti on ihmiselle vaarallinen, sillä Andes-virus voi aiheuttaa hantaviruskeuhko-oireyhtymän (HPS). Andes-viruksen aiheuttamaan HPS-tautiin liittyy korkea kuolleisuus (30-40 %) ja vakavissa tautitapauksissa potilaan vointi voi heikentyä nopeasti. Andes-virusta vastaan ei ole olemassa rokotetta. Hantavirusten aiheuttamiin tauteihin ei ole olemassa parantavaa lääkehoitoa, mutta potilaiden selviämismahdollisuuksia voidaan parantaa tukemalla elintoimintoja ja tarjoamalla tarvittaessa tehohoitoa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan tauti on vakavuudeltaan merkittävä, sillä tartunnan saaneista noin 20-50 %:a on menehtynyt tautiin, eikä tautiin ole rokotetta eikä erityistä lääkehoitoa.

Jotta tauti voitaisiin luokitella yleisvaaralliseksi, täytyy sitä voida ehkäistä tautiin sairastuneeseen, taudinaiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi perustellusti epäiltyihin henkilöihin kohdistuvilla toimilla. Andes-viruksen leviämistä voidaan ehkäistä tehokkaasti erilaisilla torjuntatoimilla, kuten oireisten henkilöiden eristyksellä ja tartunnalle altistuneiden asettamisella karanteeniin. Torjuntatoimiin kuuluvat myös muun muassa tehostettu siivous ja käsihygienia, turvavälit ja maskien käyttö. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos tuo lausunnossaan esille, että Andes-viruksen aiheuttamia jatkotartuntoja on mahdollista estää rajoittamalla sairastuneen henkilön kontakteja. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon mukaan myös Maailman terveysjärjestö (WHO) on 8.5.2026 antamassaan ohjeessa suosittanut, että altistuneita ohjeistetaan välttämään kontakteja muihin henkilöihin 42 päivän ajan altistumisesta.

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä kiireellisenä asetusmuutoksena. Asetusmuutoksen valmistelu oli kiireellinen, sillä tällä hetkellä ei tiedetä, onko taudille altistuneita enemmän ja todetaanko uusia tautitapauksia myöhemmin lisää. Jos tautitapauksia ilmenee myöhemmin useampia, on myös altistuneita tällöin todennäköisesti enemmän, mikä lisää tarvetta mahdollisten torjuntatoimien oikea-aikaiseen käyttöönottoon. Asetusmuutoksen avulla virkasuhteiset tartuntataudeista vastaavat lääkärit voivat tarvittaessa ryhtyä sellaisiin vain yleisvaarallisten tartuntatautiin torjumiseksi käytettäviin torjuntatoimiin, joihin he lääketieteellisen ja epidemiologisen tiedon perusteella katsovat olevan tarvetta. Toisaalta, jos altistuneita on lääketieteellisen arvion perusteella tarve asettaa esimerkiksi karanteeniin mahdollisen tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, on näillä henkilöillä tällöin myös oikeus saada tartuntatautipäivärahaa.

Asetusmuutoksesta ei asian kiireellisyyden vuoksi järjestetty lausuntokierrosta, mutta asiassa pyydettiin Terveysten ja hyvinvoinnin lausuntoa ja arviointia siitä, tulisiko Andes-virus määritellä yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Lisäksi asiasta järjestettiin kiireellisesti Tartuntatautiin neuvottelukunnan kokous.

Sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä THL antoi valmistelun tueksi 11.5.2026 päivätyn lausunnon. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos katsoi lausunnossa, että Andes-viruksen luokittelu yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi on perusteltua, sillä tauti on hyvin vaarallinen ja sen leviämisen estämiseksi sairastuneen (tai sellaiseksi epäillyn) eristäminen tai altistuneen (tai sellaiseksi epäillyn) määrääminen karanteeniin voi olla välttämätöntä.

Valtioneuvoston asettama Tartuntatautiin neuvottelukunta kokoontui kiireellisesti kokoon kutsuttuna 11.5.2026 antamaan arvionsa hantaviruksiin kuuluvan Andes-viruksen yleisvaarallisuudesta.

Tartuntatautiin neuvottelukunta puolsi Andes-viruksen aiheuttaman taudin luokittelemista yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.

Pääasialliset vaikutukset

Jos hantaviruksiin kuuluva Andes-virus lisättäisiin yleisvaarallisten tartuntatautiin listaukseen, tämä mahdollistaisi jatkossa tartuntatautilaissa säädettyjen edellytysten täyttyessä yleisvaarallisten tartuntatautiin leviämisen ehkäisemiseksi tarkoitetut torjuntatoimet, kuten henkilön asettamisen karanteeniin tai eristykseen.

VN/14922/2026

Tartuntatautilaissa määritellyt toimivaltuudet, jotka koskevat ainoastaan yleisvaarallisia tartuntatauteja tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyjä tartuntatauteja ovat: Pakollinen terveystarkastus (16 §), Pakollinen rokotus (47 §), Laajaan tartuntavaaraan liittyvät toimenpiteet (58 §), Tilojen ja tuotteiden puhdistaminen ja tavaran hävittäminen (59 §), Karanteeni (60 §), Tavarankaranteeni (61 §), Eristäminen (63 §), Välttämättömän sairaanhoidon toteuttaminen eristämisen aikana (64 §), Lääkityksen antaminen vastuksesta huolimatta (65 §), Karanteeni ja eristäminen ulkopuolelta lukittavassa tilassa (67 §), Äkillinen vakava terveysvaara (71 §), Varmuusvarastoidut lääkkeet, laitteet ja suojaimet (73 §), Muu lääkelain säännöksistä poikkeaminen (74 §), Mikrobin maahantuonnista ilmoittaminen (87 §) sekä Virka-apu (89 §). Andes-virukseen lisääminen yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi mahdollistaisi siis näiden torjuntatoimien käyttämisen, mikäli laissa säädetyt edellytykset toimien käyttöönottamiseksi täyttyisivät.

Asetusmuutoksella ei ole itsenäisiä vaikutuksia, mutta muutoksen mahdollistamien keinojen käyttöönotolla olisi vaikutuksia niin yksilö- kuin yhteiskuntasellakin. Yksilöön kohdistetut yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi tarkoitetut toimet rajoittaisivat määräaikaista yksilön mahdollisuutta nauttia täysimääräisesti perusoikeuksista. Andes-viruksen ehkäisykeinona lähinnä karanteeni ja eristäminen voisivat tulla edellytysten täytyessä kyseeseen, sillä viruksen leviämistä voitaisiin tällä tavoin tehokkaasti ehkäistä. Sairastuneen asettaminen eristykseen ja altistuneen asettaminen karanteeniin puuttuisivat kuitenkin kyseisen henkilön liikkumisvapauteen, Toisaalta näillä toimilla voitaisiin tehokkaasti ehkäistä tartunnan leviäminen, ja sillä tavoin turvata muiden ihmisten oikeutta terveyteen ja elämään – ottaen huomioon, että etenkin viruksen aiheuttamassa hantaviruskeuhko-oireyhtymässä kuolleisuutta voidaan pitää korkeana. Samalla torjuntatoimien kohteena oleva henkilö olisi oikeutettu tartuntatautipäivärahaan, jolloin hänelle ei aiheutuisi torjuntatoimista kohtuutonta taloudellista haittaa.

Hantaviruksiin kuuluvaan Andes-virukseen ei ole olemassa rokotetta, eikä tautiin ole olemassa myöskään erityistä lääkehoitoa, jolloin torjuntatoimista pakollinen rokotus tai lääkkityksen antaminen vastustuksesta huolimatta eivät olisi kyseisen taudin kohdalla tarkoituksenmukaisia eivätkä perusteltuja toimia. Näin ollen taudin luokittelu yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi ei ainakaan nykyisen tiedon valossa mahdollistaisi näitä toimia ja siten puuttumista yksilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Taloudelliset vaikutukset olisivat riippuvaisia siitä, kuinka torjuntatoimia toteutettaisiin jatkossa. Yksilön osalta haitallisia taloudellisia vaikutuksia minimoitaisiin muun muassa korvaamalla mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia menetyksiä tartuntatautipäivärahalla. Yhteiskuntasella taloudelliset vaikutukset olisivat riippuvaisia siitä, kuinka useisiin henkilöihin torjuntatoimet kohdistuisivat ja toisaalta siitä, kuinka paljon sairastuneita olisi. Yleisvaarallisen tartuntataudin tutkimus, hoito ja hoitoon määrätty lääkkeet ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti asiakkaalle maksuttomia. Toisaalta torjuntatoimilla voitaisiin kuitenkin tehokkaasti ehkäistä tartuntoja ja siten mahdollisesti välttää sairastuneiden mahdollisesta hoidosta tai tehohoidosta aiheutuvia kustannuksia. Tartuntataudin leviämisen ehkäiseminen on yhteiskuntasella tavallisesti joka tapauksessa edullisempaa kuin tartuntataudin hoitaminen. Oikea-aikaisilla yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi tarkoitetuilla torjuntatoimilla voidaan tehokkaasti ehkäistä taudin leviämistä, jolloin yhteiskuntasella myös kustannukset ovat tavallisesti pienemmät kuin mitä ne olisivat, jos ehkäisytöitä ei tehtäisi ajoissa.

Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetusta tulisi voimaan mahdollisimman pian.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen tartuntataudeista annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta.